

Første odontologiske doktorgrad i Tromsø:

Dårligere tannhelse og livskvalitet blant russiske barn

Natalia Kuposova disputerte i vår som den første doktorgradsstudenten ved Institutt for klinisk odontologi (IKO) i Tromsø. Studien avdekker at russiske barn har dårligere livskvalitet enn norske blant annet på grunn av tannhelsen.

Livskvaliteten knyttet opp til tannhelse er to ganger høyere blant 12-åringer i Norge enn i Russland, og mange russiske barn har emosjonelle problemer knyttet til sin tannhelse.

Studien til Kuposova viser også at halvparten av norske 12-åringer, 52 prosent, er fri for karies, mens tallet bare er 16 prosent for russiske barn.

– Velstanden og økonomien i Russland øker, men denne studien viser at tannhelsen samtidig ikke bedres. I løpet

av de siste 30–40 årene har tannhelsen i den industrialiserte verden forbedret seg, spesielt i Norge og i Vest-Europa, men dette stemmer altså ikke for Russland, sier Kuposova.

Over 800 12-åringer fra Nord-Norge og Nordvest-Russland deltok i studien, som var delt inn i fire delprosjekter. Studiene bestod av spørreskjemaer og kliniske undersøkelser. Både foreldre og barn fylte ut skjemaene og ble undersøkt.

Aldersgruppen ble valgt ut fordi de er en nøkkelgruppe. Som 12-åring har man fått alle tennene som man skal ha som voksen. Av de norske barna som tilfeldig ble plukket ut til å være med i undersøkelsen deltok 47 prosent, mens i Russland deltok hele 87 prosent. Kuposova tror dette også kan henge sammen med god tannhelse i Norge; foreldrene ser kanskje ikke behovet for

at barnet deres skal undersøkes nærmere hos en forsker.

Lik foreldrenes tannhelse

Kuposova fant ut at barnas tannhelse henger sammen med foreldrenes. Uavhengig av nasjonalitet viste studien at dersom foreldrene hadde dårlig tannhelse, så hadde barna også det. Dårligst tannhelse fant de hos barn som hadde fått utført en fylling i løpet av de siste to årene.

– I spørreskjemaene spurte vi om alle aspekter ved livet. Vi fant ut at dårlig tannhelse også henger sammen med dårlig økonomi og dårlige matvaner. Underveis fant vi noe annet interessant: Det viser seg at barn som regelmessig spiser lunsj har dårligere tannhelse enn de som ikke gjør det. Dette gjelder for begge land. Vi har en hypotese om at det kan være fordi de har fått i seg karbohydrater og ikke har tilgang til tannbørste etter lunsj, men det krever nærmere studier å finne ut av dette.

I Russland hadde hun hjelp av en kollega til å utføre de kliniske undersøkelsene der de brukte enkle metoder godkjent av Verdens helseorganisasjon, WHO. Pilotstudien ble gjennomført i 2009, mens en ny klinisk studie basert på funnene fra pilotstudien ble utført i 2010–2011.

– Trenger flere tannpleiere

Russiske foreldre uttrykte også stor misnøye med tilbudet barna får i skolen fra den offentlige tannhelsetjenesten.

31 prosent av de norske foreldrene var ikke fornøyd med tjenesten, mens hele 65 prosent av de russiske foreldrene var misfornøyd.

Kuposova mener at utdanning av flere tannpleiere i Russland kan være en del av løsningen.

– Norge har lenge utdannet tannpleiere, mens i Russland begynner man først nå å se behovet. Forebygging er

Kliniske undersøkelser av totalt 800 barn ble utført både i Nord-Norge og Russland. Foto: Privat.

glemt. Staten må prioritere å bevilge penger til dette. Tannpleiere er en viktig yrkesgruppe som lærer familiene om tannhelse og forebygging. I Russland er det personer som først har vært utdannet til sykepleiere som gjør denne jobben. De har allerede et annet yrke, sier hun.

Ikke minst bør man ha en annen tilnærming til behandling. Spesielt når det gjelder barn, mener Kuposova.

– I Russland behandler tannleger tenner som norske tannleger aldri ville gjort. Man er mye raskere med og bore og fylle tenner. Er det en svart flekk på emaljen, så borer man. For mange fyllinger i tennene fører til dårligere helse og dermed også dårligere livskvalitet. Hvis en 12-åring har mange fyllinger i tennene, så betyr det at det er svikt i tannhelsen langt tilbake i tid.

Hun tror russiske tannleger kunne hatt stort utbytte av utveksling med Norge.

– De har ofte en gammeldags tilnærming til behandling. Skal man tenke nytt så må det tilføres ressurser slik at tannlegene kan reise ut og lære. Og så bør fagbøkene oppdateres, legger hun til.

Bedre fordeling av ressurser

Men hun mener det er rom for forbedringer også i Nord-Norge. Tannhelsen blant barn i Sør-Norge er nemlig bedre enn blant barn i nord. I vårt naboland Sverige er det ikke slik. Kuposova har noen tanker om hvorfor.

– Det er ressurser nok, men de er ikke brukt riktig. I Sverige vurderer de barn i forhold til den risikoen de har for å utvikle karies. For eksempel kan et barn som har god tannhelse bli innkalt

Kuposova (i midten) sammen med opponentene professor Anne Nordrehaug Aastrøm (Institutt for klinisk odontologi, Universitetet i Bergen – t.v.) og professor Edith Kouzmina (Faculty of Preventive Dentistry, Moscow State University, Russia). Foto: Privat.

annethvert år istedenfor hvert år, så får de barna med dårlig tannhelse komme oftere. Vi bør se nærmere på individuelle situasjoner.

Kuposova vil gjerne fortsette studien. Hun ønsker å se hvordan utviklingen av tannhelsen fortsetter i hele Barents-regionen.

Stort for universitetet

Instituttleder Claes-Gøran Crossner er stolt over at den første doktorgraden ved IKO er gjennomført.

– Det var stort for hele universitetet i Tromsø, ikke bare for oss. Temaet hun har forsket på ligger i tiden med tannhelse i Russland og i Nord-Norge. Etter planen forventer vi enda en disputas før jul, og vi har enda seks stipendiater som er i gang med sine prosjekt, sier han.

Crossner forteller at det stimuleres til forskning ved IKO, men siden det er god økonomi å arbeide som praktiserende tannlege, så er det vanskelig å rekruttere stipendiater fra Norge.

– Derfor er mange av våre stipendiater fra andre land. Det kan være strengere regler for å arbeide som tannlege i Norge. Det kan ta år med tilleggsutdanning for å få den norske legitimasjonen som trenges for dette, så derfor går noen over til en forskerkarriere.

Renate Alsén Øvergård

Saken er hentet og gjengitt med tillatelse fra nettstedet til Universitetet i Tromsø.